

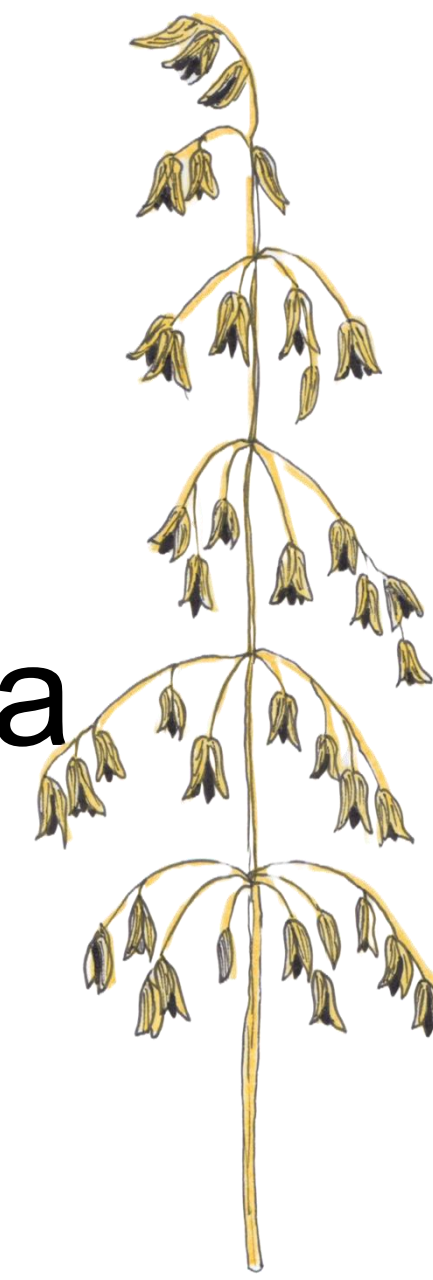

Lantsorthavrens många olika vippor

Annika Michelson, HAMK | Maarit Heinonen, Luke | Heidi Barman-Geust, Novia

Typ 1: Yvig vipa med mycket korn, vippan nickande. Buskar på sig bra, svagt strå, sen.

Område: Syd-Finland och Centrala Finlands sjöområden.

Typ 2: Kort, gleskornig, låg vipa. Relativt tidig, oftast dålig avkastning.

Områden Ogynnsamma markförhållanden.

Typ 3: Ganska lång vipa, rik på korn och pyramidformad. Relativt hög avkastning, svagt strå, sen.

Område: Goda odlingsförhållanden, utbredd.

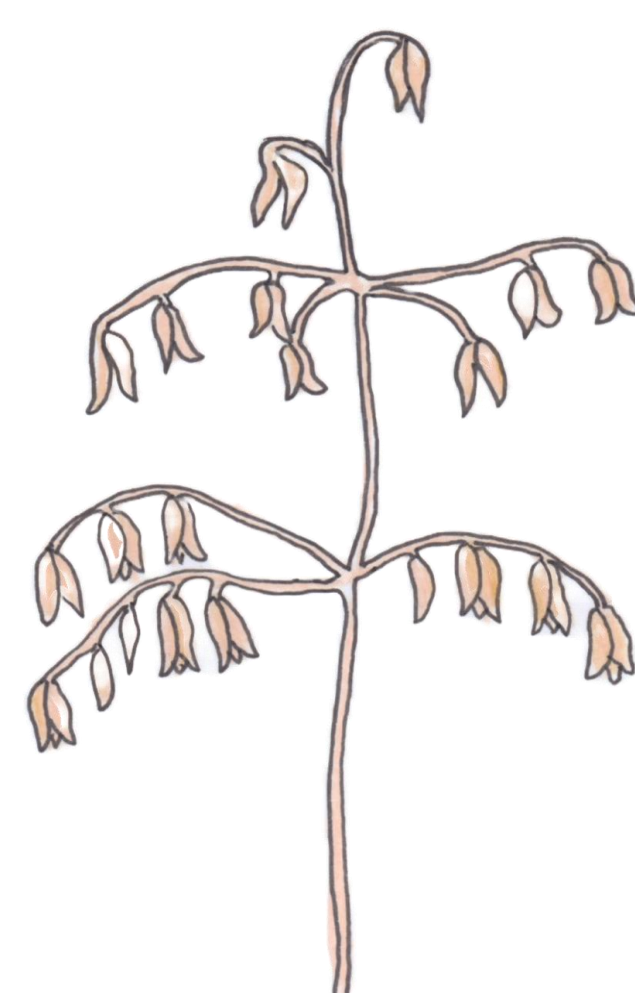
Typ 4: Stor, bred och spetsig vipa med riklig mängd havrekorn. Långt och starkt strå, svagt buskande, småkornig, mycket tidig, ganska låg avkastning.

Område: Norra Österbotten

Typ 5: En svagare form av typ 4, de tidigaste nordfinska havrestammarna.

Område: Karga nordliga jordbruksregioner

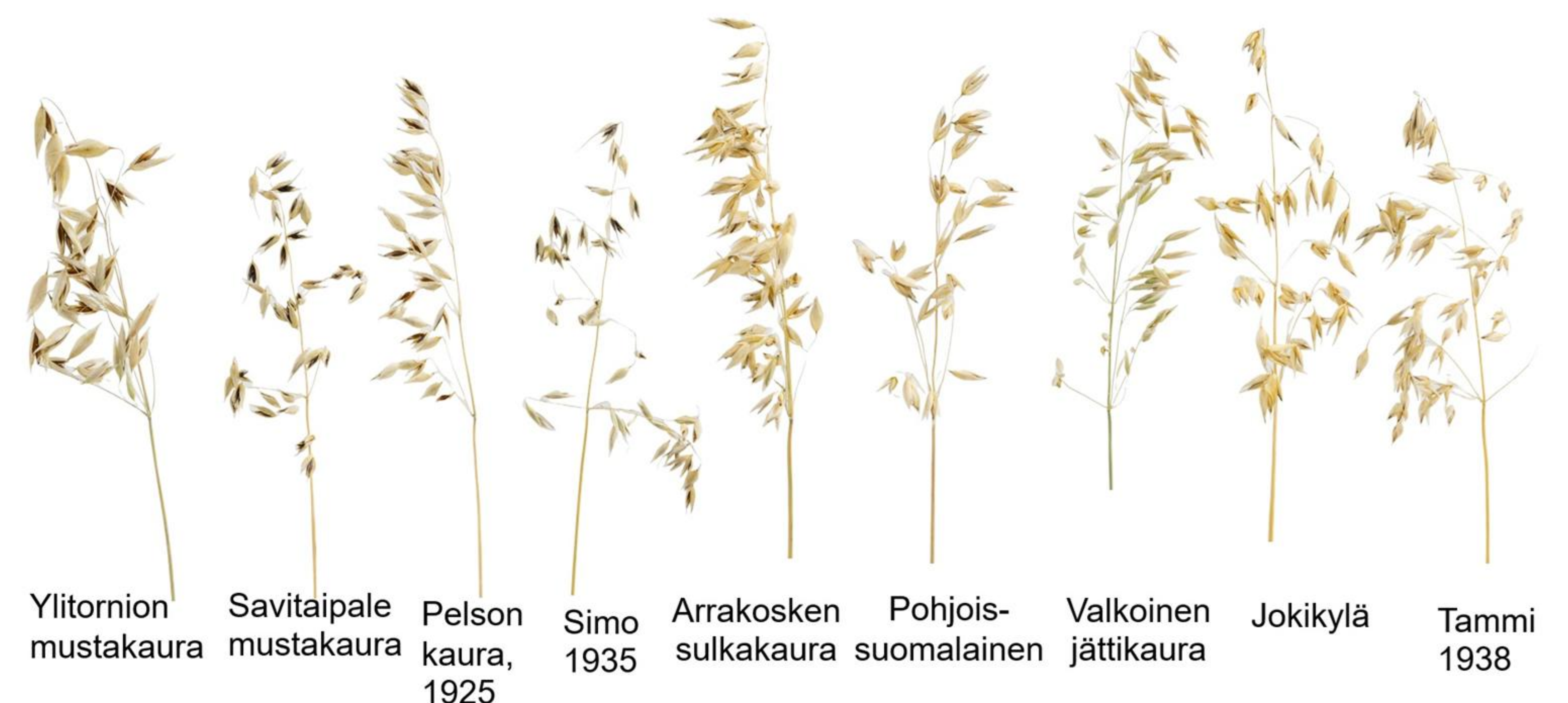

Havre (*Avena sativa*) blev den mest odlade spannmålsgrödan i slutet av 1800-talet, eftersom den var en viktig foderväxt för den framväxande boskapsindustrin. Havrens korta växtsäsong, lilla kornstorlek och smala form hade varit avgörande för dess framgång under primitiva jordbruksförhållanden och under år med ogynnsamt väder.

Fram till början av 1900-talet odlades endast länshavre, tills de första svenska havresorterna (inklusive "Guldregn") började ersätta dem, särskilt i de södra delarna av landet. I början av 1920-talet hade odlingen av länshavren minskat med en tredjedel. Regionala skillnader var betydande. Länshavren var mörkbrun till färgen. Endast vid den östra gränsen odlades vithavren från Ryssland. De mörka länshavrena var dock inte helt enfärgade, utan var brokig. Bland de brunkorniga fanns även korn med grå, gula och vita skal.

Havreväxtförädlaren J.O. Sauli (1881–1957) samlade in länshavren som odlades i början av 1900-talet. Han klassificerade den i fem typer baserat på vippans utseende.

Sauli drog slutsatsen att olika odlingsförhållanden över tid hade skapat olika lokala former. Typerna delade också andra egenskaper, såsom en specifik typ av strå, buskningsförmåga och tillväxtperiod.

Projektet Härlig havre – livskraft från kultuspannmål (2025-2027) främjar odling av länshavren och gamla sorter som är lämpliga för ekologisk produktion och ett förändrat klimat.